

Tillæg til Vore Kirkegårde bind 19 nr. 1

Foreningen for kirkegårdskultur

Generalforsamling.

Foreningen for Kirkegårdskultur afholder dette års generalforsamling i oldskriftselskabets lokaler på Nationalmuseet, Ny Vestergade 10 i København torsdag den 24. maj 1956 kl. 9.30.

Dagsorden:

1. Valg af dirigent.
2. Beretning 1955—56.
3. Det reviderede regnskab 1955—56.
4. Virksomhedsplan 1956—57.
5. Budget 1956—57.
6. Medlemsbladet.
7. Valg til redaktionsudvalget. På valg er kirkegårdsinspektør *J. Gravesen*.
8. Forlaget.
9. Valg af 5 bestyrelsesmedlemmer. På valg er stiftsprovst *C. Bay*, landsretssagfører *H. F. Jegsen*, menighedsrådsformand *Vilh. Nielsen*, kirkegårdsinspektør *H. Rønø*, havearkitekt *J. Tholle*.
10. Valg af revisorer.
11. Fastsættelse af næste års generalforsamling.
12. Eventuelt.

Efter generalforsamlingen vil lektor, havearkitekt *G. Georgsen* kl. ca. 11 holde et foredrag om emnet „De vanskelige menighedsråd“.

Der spises frokost i Nationalmuseets restaurant kl. 12, hvorefter der kl. 13½ i rutebiler køres til nordsjællandske landsbykirkegårde under havearkitekt *H. Breinholls* ledelse.

24. 3. 1956.

Carl Bay,
stiftsprovst, formand.

| *Volmer Rud Nielsen*,
inspektør, sekretær.

Regnskab 1955—1956.

Indtægter:

Kassebeholdning pr. 1. 4. 1955	667,48
Kontingenter	8.743,31
Tilskud:	
Kirkeministeriet	1.000,00
Landbrugslotteriet	780,00
Renter	41,12
	<hr/>
	11.231,91

Udgifter:

Kontor	1.419,26
Vore Kirkegårde	5.493,56
Møder	2.696,71
Diverse	170,75
Kassebeholdning pr. 31. 3. 1956	1.451,63
	<hr/>
	11.231,91

Volmer Rud Nielsen.

Regnskabet er gennemgået efter kassebog og bilag, og der er intet fundet at bemærke.

København, d. 26. 3. 1956.

P. F. Jensen. *Falmer-Nielsen.*

Meddelelse til annoncørerne

Som følge af den seneste konjunkturudvikling med stadige forhøjelser af priserne på grafisk arbejde, med stigende portotakster m. m. har foreningen desværre været nødsaget til at forhøje taksterne på annoncerne i bladet VORE KIRKEGÅRDE fra d. 1. april 1956 til følgende: ¼ side 250,00 kr., ½ side 135,00 kr., ¾ side 70,00 kr., ⅞ side 40,00 kr., ⅞ side 25,00 kr. og ⅞ side 15,00 kr., alt med de sædvanlige 10 % rabat for 4 gange og 25 % rabat for 12 gange optagelse.

Nye medlemmer

Afdeling A.

Brøndbyøster menighedsråd.
Bangsbostrand menighedsråd.

Afdeling B.

Landsbygraver *H. Olesen*, Nordby, Fanø.
Anlægsgartner *H. Bjerring*, Herning.
Anlægsgartner *H. Rasch*, Vejringe pr. Stubbe-købing.

Afdeling C.

Kyrkogårdsträdgårdsmästare *Sven Fasth*, Gävle, Sverige.
Kyrkogårdsföreståndare *V. Burlin*, Oxelösund.

Møder og kongresser

Den internationale *havearkitektkongres* afholdes i Zürich 20.—28. august og i dagene 20. 8. til 15. 9. findes samme steds i *Helmershäus* en international planudstilling under motto: Landskabet (forskning, planlægning m. m.).

Den *svenske* inspektørforenings årsmøde var oprindeligt tænkt henlagt til Norrland, men menes af praktiske årsager at måtte lægges et andet sted.

Jubilæer

Den 24. marts holdt *Dansk ligbrændingsforening* sit 75-års jubilæum ved en reception i København. Man har udsendt et jubilæumsskrift, som vi vil anmelde i næste hefte af VK.

Dødsfald

Kort før jul afgik vort medlem, kirkegårdsgartner *Emanuel Jensen* i Herning ved døden. Han var født 20. april 1899 i Struer og uddannet i handsgartnerier, hvorefter han bl. a. var gartnermedhjælper ved københavnske kirkegårde. Han ansattes som leder af Herning kirkegård (der er anlagt af *E. Dalgas* 1874) fra 1. oktober 1931 og var nogle år tillige kommunegartner, ligesom han beklædte tillidsposter i skolekommissionen og faglige foreninger.

I februar døde professor, overlæge, dr. med. *Knud Secher*, der var født 2. august 1883 på Frederiksberg, og i mange år var en af Bispebjerg hospitals kendteste og agtede overlæger. Her vil vi af hans mangesidede virksomhed især mindes ham, fordi han fortsatte de lægelige traditioner i arbejdet for ligbrænding, — han var fra 1923 formand i DL samt 1948—51 præsident i Internat. Cremation Federation, ligesom han blev æresmedlem af en række udenlandske cremationsforeninger. Han var en myndig leder med taktisk klogskab, der førte DL frem til en betydelig position og ligbrændings-sagen til en samfundsfaktor af format.

Guds fred med vore døde. —

Læserbrev om fliser, inskriptioner m. v.

Mange af mine kolleger har bedt mig om som formand for gravmonumentforretninger tilsluttet Stenhuggerlauget i København at påtale den for os stenhuggere lidet smigrende og meget ukritiske bemærkning i havearkitekt *Poul W. Olsens* indlæg om behandlingen af stenmaterialer (VK. XVIII side 91—92).

I omtalte indlæg stod at læse: „Desværre er man sommetider gået over stregen med hensyn til valg og behandling af naturstensmateriale, idet man ser polerede marmorfliser lagt som brudfliser. Denne fejltagelse må dog vist (for at yde gartnerfaget retfærdighed) siges mest at skyldes ukritiske stenhuggeres salgstrang.“

Hertil må anføres, at ingen stenhugger leverer nogensinde polerede marmorfliser til noget udendørs formål, da han ved, at sådanne da i løbet af ganske kort tid vil miste poleringen. Derimod hænder det ofte, at gartnere og

forskellige håndværkere til en billig pris kan købe affaldsstykker i forskellige størrelser, som er polerede på den ene side og ru på den anden.

Til hvilke formål, og hvordan de behandles og benyttes, er sælgeren uden vidende om; men det er højst tænkeligt, at en gartner har ment, det var pæneste at vende den polerede side opad. De mange murerestre, der anvender disse stykker til mosaikgulve i vinterhaver, terrasser, forstuer m. v., kan gøre det, fordi det sker under tag.

Løvrigt vil man altid, når der er tale om behandling af naturstensmaterialer, kunne få al mulig fagmæssig vejledning ved en henvendelse til Stenhuggerlaugets kontor. Og ved evt. nye kursuser vil man også gerne fra vor side stille en dygtig stenhugger til velvillig disposition.

Angående indlægget om dekadencen i inskriptionen (V. K. XVIII s. 89—91), som også stod i oktober-nr., kan tilføjes, at vi stenhuggere er fuldt enige med indlæggets forfatter.

Og så meget mere, som det rammer os hårdere end nogen anden, da en væsentlig del af vor indkomst hidrører fra indhugningen i sten. For os er det ofte deprimerende at skulle hugge denne serie af tildels intetsigende inskriptioner, så ingen kan mere end vi ønske, at gravmælerne igen må blive noget mere end blot og bart et visitkort.

Ligesom vi kan håbe på et langt mere udvidet samarbejde gartnere og stenhuggere imellem; thi man ser gang på gang, hvordan nye kirkegårde anlægges med strenge regulativer for mindstens format, beskaffenhed og anbringelse, uden at man har spurgt stenhuggere til råds.

Man gad vide, hvad gartnerne ville tænke og mene, om stenhuggere eller andre delvist inkompetente personer regoristisk afgjorde, hvilke træer og planter der skulle pryde en kirkegård?

Deres ærbødige
Leo Rosendal.

Fra danske dagblade

$\frac{3}{12}$ (Skive Soc.-Dem.): Der skal anlægges kgd. i Brårup.

$\frac{4}{12}$ (Ålborg Amtstid.): Jetsmark kgd. udvides imod nord.

$\frac{7}{12}$ (Ålborg Amtstid.): Oudrup kgd. reguleres.

$\frac{7}{12}$ (Århus Amtstid.): Der købes 1815 m² til udv. af Hasle kgd.

$\frac{8}{12}$ (Morsø Folkebl.): Der er købt jord for 14.000 kr. til udv. af Glyngøre kgd. (havearkitekt *Johannes Tholle*).

$\frac{9}{12}$ (Jydsk Tid.): Bov kgd. udvides påny (havearkitekt *Poul Hansen*).

- $\frac{10}{12}$ (Kolding Folkebl.): 1. parcel af Nordre kgd. i Kolding udføres af *Gartnernes A/S* (insp. *S. Hansen*).
- $\frac{10}{12}$ (Sorø Amtstid.): Sorø ny Kgd. agtes udvidet (lektor *G. Georgsen*).
- $\frac{15}{12}$ (Ny Tid.): Forslag om anbringelse af yderligere 3—400 lig af tyske soldater i Frederikshavn.
- $\frac{16}{12}$ (Skive Folkebl.): Vore kirkegårde i fortid og nutid (redaktør *Aage Jensen*).
- $\frac{16}{12}$ (Sydsjællands Venstrebl.): Kgd.s-budget på over 300.000 i Næstved.
- $\frac{19}{12}$ (Århus Stiftstid.): Kgd. i Åbyhøj er udvidet (kr. 52.000).
- $\frac{19}{12}$ (Roskilde Dagbl.): I Roskilde dækkes ca. 3000 af kgd.s grave med gran til jul.
- $\frac{21}{12}$ (Venstre Folkebl.): Udv. af Lundby kgd. har kostet kr. 22.000 (havearkitekt *Palle Schmidt*).
- $\frac{21}{12}$ (Sydvestjylland): Plan til ny kgd. i Varde forelagt.
- $\frac{24}{12}$ (Århus Amtstid.): Adslev kgd. skal udvides.
- $\frac{29}{12}$ (Loll.-Falst. Stiftstid.): Dræningsarb. ved udv. af Vejleby kgd. afsluttet (ingeniør *M. Sørensen*, Maribo). — Jordarbejdet udføres af entreprenør *Pontoppidan*, Søllested.
- $\frac{31}{12}$ (Sydsjællands Venstrebl.): Tersløse bygger redskabshus og udvider kgd. (havearkitekt *Breinholt*).
- $\frac{31}{12}$ (Herning Folkebl.): Ikke foreløbig brug for den ny kgd. i øst i Herning.
- $\frac{31}{12}$ (Holbæk Amtstid.): Fårevejle kgd. skal reguleres.
- $\frac{2}{4}$ 1956 (Vejle Amts Folkebl.): Uth kgd. reguleres.
- $\frac{10}{4}$ (Langel. Folkebl.): Der anlægges terraseret urnehave på Rudkøbing kgd. (insp. *O. Raahauge-Askegaard*).
- $\frac{11}{4}$ (Nationaltid.): Ingen begravelser på søn- og helligdage?
- $\frac{14}{4}$ (Fr.borg Amts Avis): Der er givet materialebevilling til kapel på Birkholm kgd. i Herlev (arkitekt *Aage Herløw*).
- $\frac{17}{4}$ (Fr.borg Amts Avis): Arkitekterne *Henrik Iversen* og *Harald Plum* skal bygge kapellet på den ny centralkirkegård i Lyngby.
- $\frac{21}{4}$ (Jydske Tid.): En tysk fælleskgd. med 5000 grave i Kolding?
- $\frac{22}{4}$ (Ålborg Stiftstid.): Tyskerne ønsker deres grave fra krigsårene samlet i Ålborg.
- $\frac{23}{4}$ (Information): Reklamer ind ad døren straks efter dødsfald.
- $\frac{26}{4}$ (Information): Ikke et nyt Knivsbjerg af tyskergrave.
- $\frac{26}{4}$ (Ålborg Amtstid.): Løgstør kgd. har vedtaget plan om udv. af kgd.
- $\frac{27}{4}$ (Jydske Tid.): Ikke muligt at hjemtage soldatergravene, siger tyskerne.
- $\frac{28}{2}$ (Holstebro Avsi): Reklamer ind ad døren straks efter dødsfald.
- $\frac{3}{2}$ (Dagens Nyheder): Nej til tysk fælleskgd. i Kolding.
- $\frac{3}{2}$ (Aftenbladet): Jordpåkastelse i selve kirken for at undgå sygdomme af kulden.
- $\frac{3}{2}$ (Vendsyssel Tid.): 7—800 tyske gravsteder til Frederikshavn.
- $\frac{3}{2}$ (Holbæk Amts Venstrebl.): Provstiudvalget fraråder, at der anlægges urnegrave i Nr. Asmindrup.
- $\frac{4}{2}$ (Vendsyssel Tid.): Bangsbostrand får nu endelig sin kgd.
- $\frac{10}{2}$ (Odder Dagbl.): Alleerne på Odder kgd. fældes.
- $\frac{15}{2}$ (Vejle Amts Folkebl.): Måske krematorium i Vejle 1957.
- $\frac{15}{2}$ (Vejle Amts Folkebl.): Hornstrup kirkegårds udvidelse. Ved licitationen i går indkom følgende tilbud: Murerarbejdet: murermester *H. Laursen*, Hornstrup, 1449 kr. Tømrerarbejdet: tømrermester *P. Brødsgaard*, Hornstrup, 4092 kr., tømrermester *Kr. A. Kristensen*, Hornstrup, 3899 kr. Smedearbejdet: smedemester *K. J. Berthelsen*, Bredballe, 1166 kr., smedemester *Tage Woidemann*, Hornstrup, 1124 kr. Gartnerarbejdet: *Gartnernes Aktieselskab*, Vejle (minus levering af muld), 15.402 kr., gartner *P. Persson*, 12.864 kr. Arbejdet blev overdraget de lavestbydende.
- $\frac{18}{2}$ (Vendsyssel Tid.): Skagen erhverver 50.000 kvadratmeter til fremtidigt kirkegårdsbrug.
- $\frac{24}{2}$ (Roskilde Dagbl.): Skal urnelunden anlægges på St. Jørgensbjerg?
- $\frac{29}{2}$ (Social-Dem.): Til udv. af Søllerød kgd. er afsat kr. 10.000.
- $\frac{2}{3}$ (Fåborg Folketid.): Der er udarbejdet projekt til kgd. for valgmenigheden i Ryslinge (insp. *O. Raahauge-Askegaard*).
- $\frac{9}{2}$ (Fyns Venstrebl.): Betydelig udv. af Stige kgd. (insp. *O. Raahauge-Askegaard*).
- $\frac{10}{3}$ (Hørsholm Avis): Udv. af Hørsholm kgd. påbegyndes snarest (havearkitekt *Johannes Tholle*, anlægsgartner *Hannibal Hansens* efterf., *G. Andersen*).
- $\frac{12}{3}$ (Dannevirke): Den ældste del af Åbenrå kgd. reguleres af insp. *Rs. Christensen*.
- $\frac{16}{3}$ (Vendsyssel Tid.): Stor udv. af Ålbæk kgd. ledes af kirkegårdsforeningen dersteds.

Fra norske dagblade

- $\frac{11}{10}$ (Tromsø): Kgd. ved Øverbygd utvidet.
- $\frac{12}{10}$ (Nordlands Framtid): Saltal kgd. omlegges. Det nye syn på stellet av gravpl. er slått igjennom.

- $\frac{2}{11}$ (Tvedestrandsposten): Holt kgd. må utvides.
- $\frac{1}{12}$ (Kongsberg Dagbl.): Nye vedtægter for kgd. i Ø. og Y. Sandsvær.
- $\frac{13}{12}$ (Halden Arb.bl.): Holmgill kgd. trenger utv.
- $\frac{16}{12}$ (Nordlandsposten): Utv. av Sand kgd.
- $\frac{16}{12}$ (Vestfinmark Arb.bl.): Børslev og Kistrand kgd. utv. med henhv. 1100 og 800 m².
- $\frac{20}{12}$ (Romerike): Der bygges krematorium i Stalsberghagen.
- $\frac{11}{4}$ 1956 (Telen-Notodden): Der mangler fyld til utv. av Dalen kgd.
- $\frac{11}{4}$ (Telen-Notodden): Planen om urnelund på Rjukan må utsettes.
- $\frac{13}{4}$ (Rjukan): Sannsynlig at urnelunden på Rjukan blir oparbejdet allerede i våren.
- $\frac{17}{4}$ (Folkets Røst): Utv. av kgd. i Trømborg.
- $\frac{17}{4}$ (Larvik Morgenavis): Kgd. ved Berg kk. utv. til sommeren.
- $\frac{19}{4}$ (Rjukan Dagbl.): Der bevilges 5000 kr. til utv. av Dal kgd.
- $\frac{21}{4}$ (Lofoten): Utv. av Beisfjord kgd. med 2700 kvadratmeter.
- $\frac{27}{4}$ (Arbeidets rette): Snarlig utv. av kgd. i Bergstaden (Røros) nødvendig.
- $\frac{28}{4}$ (Vestl. Tid.): Holt kgd. skal utv. med ca. 3000 m².
- $\frac{3}{2}$ (Mors Avis): Strømbråten kgd. må utv.
- $\frac{8}{2}$ (Sunnmørposten): Ny kgd. i Ulstein — eller utv. av den gamle?
- $\frac{9}{2}$ (Dunnakralin): Kgd. i Fr.stad skal nu hette gravlunde.
- $\frac{23}{2}$ (Harstad Tidn.): Harstad nye gravlund på Tofta blir i våren utv. til det dobbelte.
- $\frac{24}{2}$ (Aftenposten): Minnelund for faldne utlendinger indredes på Vestre gravlund i Oslo.

Fra svenske dagblade

- $\frac{3}{12}$ (Älfsborg Läns Annonsblad): Gravvårdsfragor (trädg.sark. *Samuel Kaldén*).
- $\frac{21}{12}$ (Bärgslagsbladet): Enbart familjegravar på Malma nya kgd.
- $\frac{11}{4}$ 1956 (Karlstads-Tidningen): Frammarsch för eldbegängelsen.

Fra tidsskrifterne

- Blomster jan.:** Blomster ved begravelser.
- Byplan nr. 40:** Kremationens betydning for kirkegårdenes økonomi (realskolebestyrer *Magnus Lund*).
- Der Naturstein nr. 12:** Noch einige Ehrenmale. Nr. 1: Plastik am Mausoleum des Atatürk in Ankara. Namen und Worte in Kreuzform (*S. W.*

Hausmann). — Nr. 2: Grabstätte gramlich in Borchheimer Friedhof (*Hans Steinbrenner*). Tagung der Arbeitsgemeinschaft Friedhof und Denkmal, nebst Ausstellung in Essen. Fachmännische Beratung über Friedhof und Grabmalgestaltung in drei Büchern.

Garten und Landschaft nr. 12: Neue schwedische Friedhöfe (*Helmuth Schildt*).

Gartner-Tidende nr. 51: To kirkegårdslederstillinger ledige.

Ignis nr. 1: En ny jordfästningslag. Förkämpar för eldbeg. XXIV (*Magnus Lund*). De forntida gravfälten vid Ullna gård. Krematorfrågan i Lund avancerar. Svendborg krematoriums kapsel (*Magnus Lund*). — Nr. 2: SEF.s skrivelse til konungen ang. ny jordfästningslag. Sandborgskrematoriet. Ett 25-årsminne (*Tage Attermark*). De forntidiga gravf. vil Ullna gård (fortsat). Nr. 3: Joe Hills aska spreds över hela världen. Varför flyttas de här begravda tyska soldaterna utan eldbegängelse? (*Hilding Claesson*).

Krigsgräberförsorge nr. 12: In Bonn gedachten wir der Kriegstoten. Der Volkstrauertag in den Bundesländern. Die Ehrenstätte Tobruk. Die Einweihung der Ehrenstätte Tobruk. — Nr. 1: Rückblick und Ausblick. Kriegsgräberabkommen mit Italien unterzeichnet. Cyrenaika-Marmarika-Tobruk. — Nr. 2: Neue Ehrenstätten in Rheinland-Pfalz. Kriegsgräberabkommen mit Ägypten. Der aktive Gräbernachweis. Schon in ersten Weltkrieg verlor allein das deutsche Volk zwei Millionen Tote.

Landsbygraveren nr. 12: Graver og kirkebetjent (*Ingv. Norlyk*). Landsbygraverdatteren skriver til kolleger. Mindelys på kgd.s grave (efter VK). — Nr. 1: Tilbageblik. Graver og kirkebetjent II. Kendelse (om skat). — Nr. 2: Min første tid som graver (*Helmer G. Møller*). Samarbejdet med eksgraveren (*Jens Lund*). — Nr. 3: Lidt om priser, kvalitet og skønhed. Pas godt på vor kostbare jord (*H. C. Grünfeld*).

Menighedsrådenes blad nr. 11: Mosaik kgd. i Hvidovre. Kirkegårdsudgifter og kremationsprocent (*Arthur Hansen og Magnus Lund*). — Nr. 2: Kirkegårdsudgifter og kremationsprocent (polemik: *Arthur Hansen, Magnus Lund, Johannes Tholle*). Ingen tysk fælleskirkegård (Kolding).

Norsk hagetidend nr. 4—5: Tilstanden på våra gravplasser.

Pharos nr. 4: The Cremation society. Three new crematoria opened. The Garden of Remembrance (*R. C. MasMillan*). — Nr. 1: Three

new Crematoria opened. Internat. Cremation Federation.

Præsteforeningens blad nr. 10: Ny kirkegårdsvedtægt (*J. Exner og Carl Bay*).

Samvirke nr. 4 (1/3 56): Hvor solen er ringet ned (om kirkegårde).

Stenhuggertidende nr. 2: Reklamer ind ad døren ved dødsfald. Her hviler.

Steinmetz und Bildhauer nr. 12: Warum Friedhofordnung (*Friedrich Heyer*). — Nr. 1: Friedhof und Grabmal in Saarland (*W. Kemp*). —

Tidskrift för pastoratsförvaltning nr. 2 (1956): Kyrkogårdskostnaderna (*Samuel Kaldén*). Lagförslaget angående jordfästning och gravsättning.

Ærøboen nr. 2: Marstal gamle kirkegård reguleret (havearkitekt *Johannes Tholle*).

Fra det faglige bogmarked

Ove Hasseler: Kortfattad handbok för kyrkorådsledande. 8°, 57 s. Pastoralforv. i Linköping. Kr. 4,00, sv.

Af den læseværdige bog skal her omtales afsnittet om menighedsrådsmedlemmers ansvar for kirkegårde af professorskan *Else Dahl*. I Sverige har rådene stort set kun at gøre med *landsbykirkegårde*. En kirkeværg fortæller om 40 års virke, hvor det lykkes at få en upåagtet og trist kirkegård forvandlet til en plet, der omfattes af sognets kærlighed. Først blev beplantningen bragt i orden og fattiggravene afskaffede. Censur indførtes, og indskrifter som „J. Hansens familjegravsted“ tåles ikke. Der skal være data for hver begravet og et skriftsted eller sentens. I stedet for at sende kranse opdrages sognet til at give penge til et blomsterfond, der meddeler givernes navne til sørgehjemmet. Pengene anvendes til blomster til enlige, men flest til oprettelse af små pensionærhjem.

Magnus Lund.

Johannes Tholle: Præstegårdshaver, 8°, 16 s., med forord af kirkeministeren. Fællesrådet for havekultur og landskabsgartneri. Gentofte 1955. Kr. 1,85.

Rundet af gejstlig æt har forfatterens legeplads og inspirationskilde til gartnerisk uddannelse været den fædrene præstegårdshave på Ærø. Hans kærlighed til præstegårdshaven som begreb er derfor dyb og levende og manifesterer sig smukt i det udsendte skrift, som er fællesrådets nr. 6.

Om alle de problemer, der knytter sig til præstegårdshaven, skriver forfatteren med bun-

den varme, hvad der gør skriftet uegnet til at blive bedømt efter de krav til faglitteratur, som anmelderen ellers hylder: knaphed og koncentration. Nå, skriftet er vel også mere faglig læsning end egentlig faglitteratur, idet det i første række henvender sig til de myndigheder, der har præstegårdshaver i deres varetægt, for at vække dem „til dåd“ over for præstens haveproblem (embedsmandslønning contra store og upraktisk indrettede haver).

Skriftet er imidlertid dejlig læsning, fordi det er gjort af en sprogets mester. Hør blot disse linjer:

„Haven er ofte et klenodie i landskabet, hvor den med sin grønne front rager op i et slette-land med agre af bugnende korn eller rækkevoksende roer. Den giver ofte et ellers træløst landskab en fin pointe og slutter sig i egne med skove og lunde tit smukt til disse, ligesom naboskabet til kirke og kirkegård i flere henseender giver noget meget fint.“

Lad de tre sidste ord også gælde *Johannes Tholles* lille skrift. Ved at have sit hjerte med i arbejdet har han givet os „noget meget fint“.

Hans Rønø.

Hans Schwenkel: Der Friedhof auf dem Lande. 8°, 220 s. m. 148 illustr. W. Kohlhammer, Stuttgart 1955. DM. 14,—.

Denne bog på godt 200 sider af forkæmperen for naturfredning og hjemstavnsdyrkelse, professor *Hans Schwenkel*, er rent umiddelbart behagelig at tage i hånden på grund af praktisk format, dejligt papir og tryk og meget talende illustrationer. Indholdet forøger glæden ved bogen. Der er næppe i Europa bedre bog om et så klart afgrænset emne som *landsbykirkegården*. Forfatteren hylder den enkle, klare landsbykirkegård omkring kirken, der tidligere var præget af de håndforarbejdede gravmæler af træ, smedejern og sten, og beklager den industrielle massetilvirkning, som har gjort kirkegårdene til samlingssteder for smagsforvirringen. Ud fra disse forudsætninger gives der talrige gode råd lige fra indhegning til kirkegårdene, disses udvidelsesmuligheder og indpasning i landskabet, valg af beplantning m. m. til valg af gravmæler, disses form for indskrifter med forslag til bibelsprog og ikke-bibelske samt forslag til kirkegårdsvedtægter. Jo, der er nok at studere og glæde sig over for folk, der arbejder med kirkegårdene — også i de nordiske lande.

Imperial War Graves Commission. 36. annual report. 8°, 56 s. + 8 s. illustr. Her Majesty Stationery Office, London 1955. 2s 6d.

I denne årsberetning fra den britiske krigs-

gravskommission berettes bl. a., at arbejdet med soldatergravene i Danmark sluttedes i 1953, samt at et *agreement* blev afsluttet med regeringen i februar 1954. Også i Norge blev arbejdet afsluttet i 1953. For Sverige og Norge er registret over grave publiceret — for Sveriges vedkommende drejer det sig kun om 118 grave. Navnene på de i første verdenskrig faldne britiske officerer og menige omfatter 1.164.890 og for den anden verdenskrig er de foreløbig opgjort til 568.627 — deraf har ikke mindre end 219.078 ingen kendte grave eller deres navne indhuggede i særlige mindesmærker — *known unto God*.

J. E. Ohlsens Enkes frøhandel (København) har udsendt et nydeligt nyhedskatalog for 1956 med udmærkede oplysninger for fagfolk. Linnésgade 14, K.

Wilhelm Schacht: Blumenzwiebeln für Garten und Heim. 8°, 171 s. med 16 farvebilleder og 51 andre illustrationer. Eugen Ulmer, Stuttgart, 1955. DM. 16,—.

Forfatteren har tidligere udsendt udmærkede bøger om stenplanter og lægger nu denne om blomsterløg på bordet for gartnere og haveamatører. Den behandler ikke alene emnet for friland, men også for stuekultur og drivning, hvorfor den turde have betydelig interesse for kirkegårdsfolk.

Friedhof und Grabmal. 8°, 40 s. + 125 ill. Verlag Deutsche Friedhofskultur, Aachen (1955).

Som årbog 1954 for Arbeitsgemeinschaft für Friedhofsgestaltung (Düsseldorf), er udsendt denne lille ting. — Vi har tidligere omtalt, at arbejdsudvalget virker på kristeligt grundlag for at forbedre gravmælekulturen, hvilket naturligvis kan tydeliggøres i kristelige motiver i gravmælerne, hvad også er gjort. — Adskiligt vanskeligere stiller det sig, når en af årbogens forfattere (professor, dr. *Fritz Fichtner*) i een mundfuld (artikel) påtager sig at behandle tre spørgsmål som rækkegraven som social foreteelse, religiøs bekendelse og kunstnerisk form. Så løber der let spidsfindige betragtninger i skrivemaskinen. Men der er i årbogen adskilligt, som også har bud til nordiske læsere.

Buch und Spaten. Verzeignis 26, 1955. 8°, 50s.

Et udmærket fagligt bogkatalog, udsendt af forlaget Deutsche Gartenbörse (Aachen), og som bl. a. på side 41 indeholder ikke mindre end 15 ting om kirkegårdskultur, der er på dagens bogmarked.

Ehrenstätte Tobruk. 4°, 6 s.

Det tyske folkeforbund for krigsgravsforborg har udsendt denne lille ting om en af den sidste krigs mest magtfulde krigskirkegårde i den liby-

ske ørken, hvor Europas tankhære måtte henfor at kunne tørne sammen til afgørelse af krigen, og som rummer 6020 tyske soldater i hver sin kiste.

Charles Boff: Gardening without a Garden. 16°, 128 s., Odhams Press Ltd., London 1955. 7s 6d.

En pæn lille bog om blomsterdyrkning i stue og på altan med stregillustrationer i tekst og nogle få autoillustr. på krideret papir.

C. F. Walker: Miniature Gardens. Lommeformat, 92 s. Collingbridge Ltd., London 1955. 4s. En anden, endnu mindre bog om stueplanter og med et lille kapitel om japanske dværgtræer.

Thomas D. Church: Gardens are for people. Fol., 248 s., 600 illustr. og farvesidér. Reinhold publishing corp., New York 1955. \$ 10.—.

For hvem, der ikke kender forfatteren, oplyses det på det forreste læg ved smudsomslaget, at han er verdens bedste (*foremost*) have- eller landskabsarkitekt, mens man på det tilsvarende bageste læg nøjes med at kalde ham Amerikas bedste, og her tilføjes det, at de fleste af forfatterens arbejder er blevet til i California, spec. i San Francisco, hvorfor også det omfangsrige værk (25×33 cm) fornemmelig bringer illustrationer m. m. herfra. De ofte store og som regel klare og meget fortællende billeder er dels fotografigengivelser i sort eller farver, dels streggengivelser af planer og planfragmenter, og hertil knytter sig en del tekst, der er sat op, som om det var vers, men slet ikke har noget med vers at gøre. Motiver for såvel tekst som billeder er mangfoldigt lige fra et enkelt træs struktur og grenbygning eller skyggevirkning over landskaber og landskabshaver til små byhaver på trang plads, gårdhaver, bilindkørsler, terrasser, friluftskøkkener, badebassiner, søbredder, fliselægning og hvad andet en moderne amerikansk have for rigmænd og andre skal indeholde i dag — og det er ikke lidt! Det serveres i amøbestil og streng arkitekturform med pudsige, umotiverede atavistiske sidespring til fortidige eksempler. Man får et meget levende indtryk af det solmættede Californiens haver, og hvad fagfolk og pengemidler der kan udrette af både godt og ondt — absolut en bog, som må interessere.

Föreninge Sveriges Kyrkogårdsföreståndare. Handlingar från kongressen i Skövde-Lidköping 2.—4. aug. 1955. Fol. 32 + 5 bilag.

Årsberetningen fortæller foruden om møderne også om foredragene, hvori der behandles såvel historisk-topografisk vedrørende de besøgte kirkegårde som praktiske spørgsmål fra

kirkegårdsfolkene daglige arbejde og byder derfor på interessant stof af varig værdi. Og den er som sædvanlig af høj standard.

Niels H. Brønnum: Mellem Ækvator og Sahara. Dansk forenet Sudan missions historie. 8°, 355 sider, Lohse, Kbh. 1955. Kr. 12,—.

Skønt forfatterens beskedenhed, der i bogen ofte nærmer sig selvudslettelse, og hans stærke medleven i emnet egentlig gør ham uegnet til at skrive denne bog, hvor hans rolle slet ikke har været ringe, har han dog formået at give en uhyre fængslende og interessant udredning af de historiske, kulturelle og organisationsmæssige og endnu flere faktorer i det interessante opgør mellem hedenskab, muhamedanisme og kristendomsforkyndelse, så at man med stigende spænding læser den fra ende til anden. Vore læsere vil måske især hæfte sig ved den enorme betydning, de sorte folkeslags døde og begravelsessteder under bopladserne har for dem, men også alt det andet må dog fængsle og klare op i begreberne om, hvorfor der skal missioneres, og hvordan dette kan gøres og bringe lykke til mennesker, der lever i overtroens lænker.

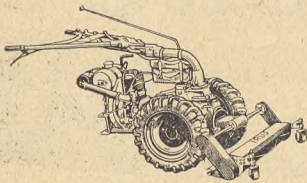
Resolutioner m. m.

(fortsat fra pag. 80)

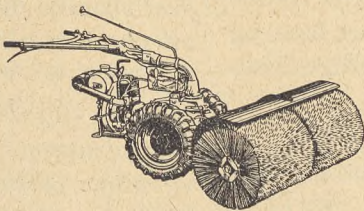
Kirkeministeriets skriv. (2% 1949, til stiftamtmanden og biskoppen over Aarhus stift), hvori — i anledning af den med stiftsøvrighedens erklæring af 20. december 1948 tilbagefulgte skrivelse fra A. godskontor angående spørgsmålet om **plantning af læbælte udenfor B. kirkegårdsmur** — meddeles, at ministeriet, skønt det må anses for særdeles ønskeligt, at der udenfor kirkegårdsmuren plantes læbælte, dog under de foreliggende omstændigheder ikke mod kirketiendejerens protest finder at burde fastholde kravet om plantning af læbælte udenfor kirkegårdsmuren, hvorfor det af synet kun vil kunne pålægges kirketiendejeren at foretage plantning af læbælter på kirkegården.

Kirkeministeriets skriv. (30% 49 til stiftamtmanden og biskoppen over Fyens stift) ang. **en klage over nedlæggelsen af et gravsted.**

Under henvisning til tidligere brevveksling, senest den med stiftsøvrighedens erklæring af 4. marts 1949 hertil indsendte skrivelse af 16. februar 1949 fra A. sogns menighedsråd, vedrørende nedlæggelsen af gårdfæster N.N.'s og hustrus gravsted på A. kirkegård skal man her-

IRUS med plæneklipper

IRUS med fejekost

SPECIALMASKINER

for kommuner og institutioner

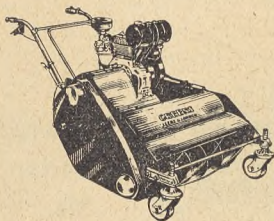
Forlang tilbud og demonstration

B. WULFF & SØN

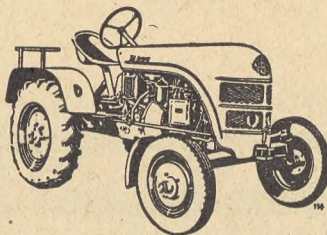
Bentzonsvej 3

København F

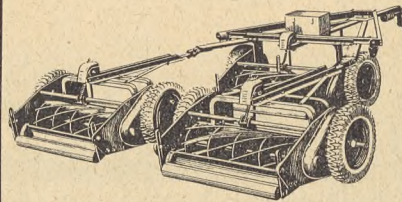
Telf. Fasan 2071 - 2081

GREENS motorklipper

KRAMER KL 11

GREENS GANG MOWERS

ved meddele til efterretning og videre bekendtgørelse, at ministeriet alvorligt må misbillige, at menighedsrådet til trods for, at det var bekendt med de afdødes families adresse, kun benyttede dette sit kendskab til at underrette familien om den stedfundne afhændelse af gravstedet til andre i stedet for, da fredningsperioden var udløbet, at underrette de afdødes familie herom og giye den lejlighed til at kræve gravstedsretten fornyet imod betaling af det herfor fastsatte gebyr.

Det tilføjes, at en tilsvarende situation ikke forelå i det i ministeriets skrivelse af 17. december 1934 omhandlede tilfælde — hvortil menighedsrådet til støtte for sin handlemåde har henvist — og at denne skrivelse af denne grund er uden betydning for nærværende sag.

Endelig må ministeriet udtale sin beklagelse

af, at der — efter det i sagen oplyste — ikke synes at være nogen mulighed for at gengive klageren, landsretssagfører O. O., i hvert fald den ene halvdel af det omhandlede gravsted, idet dette ville umuliggøre at lade den nu efterlevende ægtefælle, hvis hustru blev begravet i gravstedet i november 1948, begrave ved siden af sin afdøde ægtefælle, hvorpå han ifølge loven har krav, jfr. lov nr. 282 af 30. juni 1922 § 24, stk. 1.

Kirkeministeriets skriv. (2% 49 til stiftamtmanden og biskoppen over Lolland-Falsters stift) ang., at vikarhonoraret ved kortvarige vakan- cer i graverstillinger kan fastsætte af menigheds- rådet uden provstiudvalgets approbation.

(fortsættes)

Spar klipning af græs og tjørnehække

brug **ANTERGON**

20

KVK 20 ANTERGON er et nyt middel indenfor gruppen af KVK's hormonpræparater. Det er et specielt interessant stof, fordi det hæmmer plan- ternes vækst.

KVK ANTERGON 20 holder græsset lavt på vejrabat- ter, grøftekanter, skråninger og andre udyrkede arealer. Sprøjt med KVK ANTER- GON 20, når væksten be- gynder. De sparer udgift til

klipning størstedelen af som- meren.

Brug også KVK ANTER- GON 20 til tjørnehække. — Sprøjt kort tid efter skud- væksten er kommet frem og undgå den besværlige hæk- klipning.

Forlang den udførlige bro- chure om KVK ANTER- GON 20 til hæmning af vækst på

vejrabatter, skråninger, grøftekanter, flyvepladser, udyrkede arealer, golfbaner m. m.

samt til tjørnehække om frugtplantager, haver, offentlige parkanlæg, kirkegårde o. m. a.

— et KVK middel

KVK

KEMISK VÆRK KØGE A/S

Overgaden
neden Vandet
39,
København K.